

Live with Rav Meir

Parashat Vayigash Source Sheet

12/8/2021

פרשת ויגש - איחוד המשפחה

בראשית פרק מד, יח-לד

(יח) ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה: (יט) אדני שאל את עבדיו לאמר היש לכם אב או אח: (כ) ונאמר אל אדני יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו: (כא) ותאמר אל עבדך הורדהו אלי ואשימה עיני עליו: (כב) ונאמר אל אדני לא יוכל הנער לעזב את אביו ועזב את אביו ומת: (כג) ותאמר אל עבדך אם לא ירד אחיכם הקטן אתכם לא תספון לראות פני: (כד) ויהי כי עלינו אל עבדך אבי ונגד לו את דברי אדני: (כה) ויאמר אבינו שבו שברו לנו מעט אכל: (כו) ונאמר לא נוכל לרדת אם יש אחינו הקטן אתנו וירדנו כי לא נוכל לראות פני האיש ואחיו הקטן איננו אתנו: (כז) ויאמר עבדך אבי אלינו אתם ידעתם כי שנים ילדה לי אשתי: (כח) ויצא האחד מאתי ואמר אך טרף טרף ולא ראיתיו עד הנה: (כט) ולקחתם גם את זה מעם פני וקרהו אסון והורדתם את שיבתי ברעה שאלה: (ל) ועתה כבאי אל עבדך אבי והנער איננו אתנו ונפשו קשויה בנפשו: (לא) והיה כראותו כי אין הנער ומת והורידו עבדך את שיבת עבדך אבינו ביגון שאלה: (לב) כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר אם לא אביאנו אליך וחקטתי לאבי כל הימים: (לג) ועתה ישב נא עבדך תחת הנער עבד לאדני והנער יעל עם אחיו: (לד) כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי פן אראה ברע אשר ימצא את אבי:

בראשית רבה (וילנא) פרשת ויגש פרשה צג

ז ד"א ויגש אליו יהודה..... אמר רבי יוחנן בשעה שתפס יוסף הצדיק את בנימין ואמר להם לאחיו האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד אמר לו יהודה בנימין את תפוס ושלוש בבית אבא, מיד כעס יהודה ושאג בקול גדול והלך קולו ד' מאות פרסה עד ששמע חושים בן דן וקפץ מארץ כנען ובא אצל יהודה ושאג שניהם ובקשה ארץ מצרים ליהפך... שכיון שכעס יהודה נשרו שניהם של כולם, אמר רבי יהושע בן לוי אף אחיו כיון שראו יהודה שכעס אף הם נתמלאו חמה ובעטו בארץ ועשו אותה תלמים תלמים.... באותה שעה נתמלא חמה על יוסף כיון שראה יוסף סימנין של יהודה מיד נדעזעזע ונבהל אמר אוי לי שמא יהרגני, ומה הן סימנין שהיו בו ביהודה של בית שילו אמרו שני שילטונין זולגות דם, ויש אומרים כמין שליטי הגבורים וחמשה לבושים היה לובש, נימה אחת היתה לו בלבו כיון שהיה כועס קורע את כולם, מה עשה יוסף באותה שעה אותו עמוד של אבן שהיה יושב עליו בעט בו ועשאו גל של צרורות, מיד תמה יהודה ואמר זה גבור ממני באותה שעה אחז יהודה חרבו לשולפה מתערה ואינה נשלפת לו אמר יהודה ודאי זה ירא שמים הוא.....

ח [מד, יט] אדוני שאל את עבדיו וגו' אמר לו מתחלה באת עלינו בעלילה כמה מדינות ירדו למצרים לשבר אוכל ולא שאלת אחד מהם שמא בתך באנו ליקח או אתה סבור לישא את אחותנו, אף על פי כן לא כסינו ממך, אמר לו אני רואה בך שפטיט אתה, יש באחריך פטיט כמותך, אמר לו כל זאת שאתה רואה אני ערבתי אותו, א"ל מפני מה לא עשית כן את אחריך כשמכרת אותו לישמעאלים בעשרים כסף וציערת את אביך הזקן ואמרת לו (בראשית לז) טרף טרף יוסף, כיון ששמע יהודה כך צעק ובכה בקול גדול אמר כי איך אעלה אל אבי, אמר יהודה לנפתלי לך וראה כמה שווקים במצרים קפץ וחזר אמר לו שנים עשר, אמר יהודה לאחיו אני אחריב מהם שלשה וטלו כל אחד ואחד אחד ולא נשאר בהם איש, אמרו לו אחיו יהודה מצרים אינה כשכם אם אתה מחריב את מצרים תחריב את כל העולם, באותה שעה ולא יכול יוסף להתאפק, כיון שראה יוסף שהסכימה דעתם להחריב את מצרים אמר יוסף בלבו מוטב שאתודע להם ואל יחריבו את מצרים, אמר להם יוסף לא כך אמרתם שאחיו של זה מת אני אקראנו ויבא אצלכם, והיה קורא יוסף בן יעקב בוא אצלי, יוסף בן יעקב בוא

אצלי, והיו מסתכלין בארבע פינות הבית, אמר להם מה אתם רואים אני יוסף אחיכם, מיד פרחו נשמתן שנאמר ולא יכלו אחיו וגו', ולא האמינו לו עד שפרע עצמו והראה להם המילה.
ט א"ר חייא בר אבא כל הדברים שאת קורא שדיבר יהודה ליוסף בפני אחיו עד שאת מגיע ולא יכול יוסף להתאפק, היה בהם פיוס ליוסף, ופיוס לאחיו, ופיוס לבנימין, פיוס ליוסף, לומר ראו היך הוא נותן נפשו על בניה של רחל, פיוס לאחיו, לומר ראו היאך הוא נותן נפשו על אחיו, פיוס לבנימין, אמר לו כשם שנתתי נפשי עליך כך אני נותן נפשי על אחיך, ולא יכול יוסף להתאפק וגו', רבי חמא בר חנינא אמר לא עשה יוסף כשורה שאלו בעטו בו אחד מהם מיד היה מת, רבי שמואל בר נחמן אמר כהוגן וכשורה עשה, יודע היה צדקן של אחיו אמר ח"ו אין אחי חשודים על שפיכות דמים.

רש"י - פרק מד - (יח) ויגש אליו וגו'... ואל יחר אפך - מכאן אתה למד שדבר אליו קשות :

רש"י בראשית פרק יח פסוק כג - (כג) ויגש אברהם - מצינו הגשה למלחמה (ש"ב י יג) ויגש יואב וגו', הגשה לפיוס (להלן מד יח) ויגש אליו יהודה, והגשה לתפלה (מלכים א' יח לו) ויגש אליהו הנביא, ולכל אלה נכנס אברהם, לדבר קשות, ולפיוס ולתפלה :

בראשית פרק מה, א-טו

(א) ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתנדב יוסף אל אחיו: (ב) ויתן את קולו בבכי וישמעו מצרים וישמע בית פרעה: (ג) ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו: (ד) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אתי מצרימה: (ה) ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחתי אליהם לפניכם: (ו) כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר: (ז) וישלחתי אליהם לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה: (ח) ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלהים וישמיני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים: (ט) מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אליהם לאדון לכל מצרים ודה אלי אל תעמד: (י) וישבת בארץ גשן והיית קרוב אלי אתה ובניך ובני בנך וצאנך ובקרך וכל אשר לך: (יא) וכלפליתי אתך שם כי עוד חמש שנים רעב פן תגרש אתה וביתך וכל אשר לך: (יב) והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם: (יג) והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים ואת כל אשר ראיתם ומהרתם והורדתם את אבי הנה: (יד) ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו: (טו) וינשק לכל אחיו ויבך עליהם ואחרי כן דברו אחיו אתו:

אברבנאל - (א) ולא יכול יוסף להתאפק עד מהרו ועלו אל אבי. כפי מה שזכר הכתוב למעלה בפעם הראשונה כששמע את אחיו אומרים אבל אשמים אנחנו על אחינו נכמרו רחמיו ויסוב מעליהם ויבך וישב אליהם. ובפעם השנית משהביאו את המנחה נאמר וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו ויבקש לבכות ויבא החדרה ויבך שמה וירחץ פניו ויצא ויתאפק ויאמר שימו לחם. אמנם בפעם הזאת הג' כשנתמלא עליהם רחמים מהראשונות. כבר היה צריך להסב מעליהם. או להסתר בחדרו ולבכות שמה ולהתאפק ולשוב אליהם... אמר להם אני יוסף העוד אבי חי לא שהיה שואל אם הוא עדין בחיים כי כבר אמרו לו שהיה חי והוא אמר השלום אביכם הזקן אבל אמר להם זה כדי להכנס עמם בדברים כי חשב ראשונה בלבו כדי שלא יתביישו ממה שעשו שלא לזכור להם ענין המכירה אבל שידבר אליהם בענינים אחרים ולזה התחיל מאביו העודנו חי.. והיה דעתו לשאול להם אח"כ כל נשיהם וילדיהם ומקניהם וכל עניני הבית אבל לפי שהם נבהלו ולא ענו אותו ואולי יהיו מפחדים בדבר ויחשבו שמפי אנשים שמע זה השם לכן הוצרך לפרש להם הענין כלו ולהסיר מסוה הבושה מעל פניהם והוא אמרו אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה ובזה נתן להם אות מספיק בשהוא יוסף בזכרון המכירה כי בידוע שהם לא גלו סודם לאיש כלל. ולפי שלא יחשבו שמפאת המכירה ההיא היה שונא אותם לכן אמר אני

יוסף אחיכם כי היה עמהם באהבתו אותם כמו האח האוהב טהר לב ... ולפי שבעבור מה שמכרו אותו היה ראוי שיחשבו שיהיה להם לאויב על הרעה אשר גמלוהו הוצרך לומר אליהם ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה.... ואין ראוי לאדם שיתעצב אלא מהרע שיעשה לא מהטוב וזה הפעל כפי תכליתו הוא פועל טוב

פסוק ג

רש"י - נבהלו מפניו - מפני הבושה:

רד"ק - גשו נא אלי - כיון שראה אותם נבהלים קרא להם שיגשו אליו ולא יפחדו ממנו. ובדרש שהראה להם ברית מילה למען יאמינו לכל הדברים שדבר אליהם (ב"ר צ"ג):
ר' יוסף בכור שור - כי נבהלו מפניו. כי נפחדו ויראו לנפשם על אשר עשו לו.
רבינו בחיי - העוד אבי חי. ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו. לבשם חרדה ואשתקל מלולם, מפני שמכרו אותו לעבד והיו רואים אותו כמו מלך, ועוד נבהלו כי יראו לנפשם שמא יגמלם רעה

פסוק ד

רש"י - גשו נא אלי - ראה אותם נסוגים לאחוריהם, אמר עבשיו אחי נכלמים, קרא להם בלשון רכה ותחנונים, והראה להם שהוא מהול:
רבינו בחיי - גשו נא אלי ויגשו. ראה אותם נבהלים ונרתעים לאחוריהם אמר להם להתקרב אליו כדי להשקיט אימה שנפלה עליהם.

פסוק יב

רש"י - והנה עיניכם רואות - בכבודי, ושאני אחיכם, שהרי אני מהול ככם. ועוד כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש: ועיני אחי בנימין - השוה את כולם יחד לומר שכשם שאין לי שנאה על בנימין אחי, שהרי לא היה במכירתו, כך אין בלבי שנאה עליכם:

פסוק יד

רד"ק - ויפול - כי היו אחים מאב ואם לפיכך היו אוהבים זה את זה יותר ובכו כל אחד זה על זה:

פסוק טו

רש"י - ואחרי כן - מאחר שראוהו בוכה ולבו שלם עמהם:
רד"ק - ויבך עליהם - אבל הם לא בכו כי היה להם בשת ממנו: ואחרי כן דברו אחיו - כיון שנשק להם ובכה עליהם ידעו כי לבו עמהם, ושאלוהו על אשר קרהו מיום שנפרד מהם ואיך עלה לגדולה

פסוק כד

אבן עזרא - וטעם אל תרגזו - שיכעוס איש על אחיו בעבור מכירתו:
רמב"ן - ולכן הנכון בעיני בפסוק הזה שאמר להם יוסף אל תפחדו בדרך. והענין, כי בעבור נשאם בר ולחם ומזון וטוב מצרים בימי הבצרות יפחדו אולי בדרך בלכתם יבואו עליהם לסטים, וכל שכן בשובם עם כל רכושם ולא ימהרו לדבר, ולכן אמר להם שילכו בזריזות וימהרו לבא, כמו שנאמר (בפסוק ט) מהרו ועלו אל אבי, ואל יפחדו כלל בדרך כי שמו עליהם, שהוא המושל בכל ארץ מצרים וחיי כל הארצות ההם בידו, וממוראו ייראו הכל וילכו ויבאו לשלום:

בראשית פרק ג, טו-כא

(טו) וַיֵּרְאוּ אֶחָיו יוֹסֵף כִּי מֵת אָבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף וְהַשֵּׁב לָנוּ אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ: (טז) וַיֹּצִיאוּ אֶל יוֹסֵף לְאֹמֶר אָבִיךָ צִוָּה לִפְנֵי מוֹתוֹ לֵאמֹר: (יז) כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אֲנָא שָׂא נָא פְּשַׁע אֶחָיֶךָ וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה

גְּמִלוּךְ וְעֵתָהּ שָׂא נָא לְפִשֶׁעַ עֲבָדֵי אֱלֹהֵי אָבִיךָ וַיִּבְרַךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֵלָיו: (יח) וַיִּלְכּוּ גַם אֶחָיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ הֲנִנוּ לְךָ לְעֲבָדִים: (יט) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף אַל תִּירְאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי: (כ) וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשַׁבָה לְטֹבָה לְמַעַן עֲשֶׂה פְּיֹם הַזֶּה לְהַחֲיִית עִם רַב: (כא) וְעֵתָהּ אַל תִּירְאוּ אֲנִכִּי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְכֶם וַיִּנַּחֵם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לֵבָם:

פסוק טו

רש"י - ויראו אחי יוסף כי מת אביהם - מהו ויראו, הכירו במיתתו אצל יוסף, שהיו רגילים לסעוד עמו על שולחנו של יוסף והיה מקרבן בשביל כבוד אביו, ומשמת יעקב לא קרבן: חזקוני - ויאמרו לו ישטמנו יוסף כששב מקבורת אביו עבר על בור שהשליכוהו אחיו וברך עליו שעשה לי נסים במקום הזה והם שמעו על כן יראו פן תתחדש עליו כל הרעה שעשו לו. רש"י הירש - כל עוד מרוכזים הבנים סביב אב או אם, הריהם מוצאים בהורים את משען דבק האחדות. חילוקי דעות זעירים מצויים גם בין בנים הגונים, אך כל עוד חיים ההורים, יתרחקו הבנים ממחלוקת למען הוריהם. אחרי מות ההורים יתרופף הקשר. אין הם מרבים עוד להיפגש, הרי הם נעשים זרים זה לזה, משעה שאב ואם חדלו לעמוד במרכז. קל - וחומר שכאן לא היה זה אלא טבעי. האחים "ראו", הרגישו שאביהם איננו. אדם שעשה עוול לחבירו, והלה איננו מסביר לו פנים בייחוד, הרי הכרת אשמתו תביאנו להאמין כי יש בלבו עליו:

פסוק טז

רש"י - (טז) ויצו אל יוסף ... ואת מי צו, את בני בלהה שהיו רגילין אצלו, שנאמר (לעיל לז ב) והוא נער את בני בלהה:

פסוק יז

רבינו בחיי - ויברך יוסף בדברם אליו. תכף שהזכירו לו אביו בכה לגודל האהבה ונכמרו רחמיו, והנה אחיו בקשו ממנו מחילה, ולא באר הכתוב שמחל להם, וכבר בארו רז"ל: (ב"ק צב א) שכל מי שחטא לחברו ועשה תשובה אינו נמחל לעולם עד שירצה את חברו, ואף על פי שהזכיר הכתוב: וינחם אותם וידבר על לבם, שנראה בזה שהיה להם רצוי מיוסף, מכל מקום לא ראינו שיזכיר הכתוב מחילה ביוסף ולא שיודה להם שישא פשעם וחטאתם, ואם כן מתו בענשם בלא מחילת יוסף ואי אפשר להתכפר עונם רק במחילתו, ועל כן הוצרך העונש להיותו כמוס וחתום להפקד אחר זמן בענין עשרה הרוגי מלכות....

פסוק יט

רש"י - כי התחת אלהים אני - שמא במקומו אני, בתמיה, אם הייתי רוצה להרע לכם, כלום אני יכול, והלא אתם כולכם חשבתם עלי רעה והקב"ה חשבה לטובה, והיאך אני לבדי יכול להרע לכם: רבינו בחיי - אל תיראו כי התחת אלהים אני. יאמר: אין לכם לירא מפני כי ירא אלהים אני, משועבד אליו ותחת עבדותו

פסוק כא

רש"י - וידבר על לבם - דברים המתקבלים על הלב, עד שלא ירדתם לכאן היו מרננים עלי שאני עבד, ועל ידיכם נודע שאני בן חורין, ואם אני הורג אתכם מה הבריות אומרות כת של בחורים ראה ונשתבח בהן, ואמר אחי הם, ולבסוף הרג אותם, יש לך אח שהורג את אחיו. דבר אחר עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד וכו':